

deling patristiek; ook controverstheologie der zestiende eeuw en eigen tijd was aanwezig. Opmerkelijk is het ontbreken van mid-deleeuwse theologen⁵.

Men zou een waarlijk oecumenische kerkgeschiedschrijving wensen, waarin de interkerkelijke verhoudingen werden beschreven in comprehensive approach, evenals een beschrijving van geschiedenis én kerk én cultuur in één visie. Want de gevolgen van de kerkelijke en theol. ontwikkeling zijn in de geschiedenis van cultuur en samenleving, politiek en wetenschap te merken -: denk aan 1830!

A. de Groot

Uit de discussie

In de discussie kwam de vraag aan de orde naar de juiste typing van het begrip 'domheid'.

Zo werd ieder die geen vaderlander wilde zijn - en als zodanig werd de rooms-katholiek door menig protestant beschouwd - als dom gekwalificeerd. Ook moet de 'domheid' worden genuanceerd met behulp van gegevens uit de deugdenleer.

Vanuit de gereformeerde traditie betekende het begrip 'domheid' altijd het gebrek aan de rechte kennis van Christus. Ook dit element moet worden bedacht, waarbij we echter ermee rekening moeten houden, dat dit aan het begin van de negentiende eeuw aan het verschuiven was.

Het werkt verhelderend als we de theologie kunnen plaatsen in een sociologisch te bepalen kader, nl. de handhaving van de protestantse dominant. Daartoe was nodig een negatief groepsbeeld, dat juist door 'Trente' a.h.w. pasklaar kon worden gemaakt.

5. KATHOLIEKEN EN PROTESTANTEN IN HET LAND VAN MAAS EN WAAL

(Een zeer beknopt en schematisch verslag)

Omdat te zijner tijd elders relaties tussen katholieken en protestanten uitvoerig zullen worden beschreven en geanalyseerd, wil ik me hier beperken tot enkele opmerkingen.

De volgende vragen zijn aan de orde gesteld:

1. Hoe hebben de katholieken in de verschillende dorpen in dit

5. Zie de desbetreffende rubrieken in de veilingcatalogus *Bibliotheca heringana*, Utr. 1840.